

POSUDEK NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI

autor práce: Tomáš Cakl
téma práce: Americká preventivní doktrína v mezinárodních vztazích
autor posudku: Mgr. Kryštof Kozák, Institut mezinárodních studií, FSV UK
datum: 15.8. 2007

Bakalářská práce Tomáše Cakla se zabývá aktuální otázkou vlivu americké preventivní doktríny na mezinárodní vztahy. Hlavní tezí práce je, že preventivní doktrína nemusí nutně představovat rozpad mezinárodního práva a přinést anarchii a častější ozbrojené konflikty do mezinárodního systému – bude však záležet na tom, ke kterému ze tří autorem předkládaných scénářů se bude mezinárodní vývoj spíše blížit.

V prvních dvou kapitolách práce autor velmi dobře ukazuje genezi bezpečnostní doktríny prezidenta George W. Bushe z roku 2002, která nově obsahuje explicitní možnost preventivních útoků. Kořeny této myšlenky i celkové strategie lze vystopovat do konzervativních think-tanků již v 90. letech minulého století. Ve světle těchto souvislostí byly útoky z 11. září spíše katalyzátorem, který umožnil a urychlil zavedení těchto myšlenek do praxe. Další kapitola je teoretičtější a zabývá se pozicí preventivní doktríny v mezinárodních vztazích a mezinárodním právem. Autor zde rozebírá jak morální, tak právní i praktické důsledky konceptu preventivní doktríny. Vychází zde především z přelomové publikace Michaela Walzera na toto téma a dochází k závěru, že podobně jako humanitární intervence je i preventivní doktrína v určitých případech ospravedlnitelná.

V následující kapitole je konečně zkoumán možný vliv preventivní doktríny vyhlášené vládou USA na mezinárodní vztahy a vyvrací obavy z eskalace a větší četnosti válek. Ze tří nabízených scénářů vývoje mu připadá nejstabilnější varianta „dvojího standardu“, kdy Spojené státy budou selektivně používat preventivní doktrínu, která však bude pro ostatní státy nadále zakázaná. Jak podle autora ukazuje nynější problematická situace v Iráku, USA zřejmě nebude preventivní doktrínu užívat příliš často, a tak se z ní stane pouze jakási záchranná brzda, která reaguje na nové bezpečnostní hrozby.

Celkově se jedná o kvalitní práci, která si klade zajímavé otázky, obsahuje relevantní odkazy a přichází s uceleným závěrem. Určitý koncepční nedostatek práce spočívá ve vazbě teoretických úvah na konkrétní praktické dopady. Autor detailně analyzuje otázku legitimního použití síly v případě preventivní obrany, a to jak z hlediska mezinárodního práva, tak i morálky, ale v závěru se přikloní k tezi o žádoucím dvojím standardu pro hegemonu, protože „poskytuje relativní stabilitu

a kontinuitu mezinárodního systému“ (str. 35). Jak ale ukazuje například operace v Iráku, kdy byla preventivní doktrína použita, funkčnost této doktríny zdaleka není prokázána, spíše naopak. Závěr práce pak v podstatě neodkazuje na teoretickou část, ale je postaven na spekulativních odhadech reálného vývoje – tři autorem zmiňované scénáře nejsou rozhodně úplným výčtem realistických možností.

Autor se dále příliš nevyrovnává s důležitými argumenty proti preventivní doktríně – například existuje velké nebezpečí, že silnější státy zneužijí tento koncept jako lacinou zástěrku k ozbrojenému prosazování svých zájmů. Preventivní doktrína též velmi nahrává militarizaci konfliktů, kdy místo diplomatických jednání, která mohou situaci postupně uklidnit, nastupuje rychlý a překvapivý vojenský útok. Koneckonců eventuální použití preventivní doktríny za Studené války by dramaticky zvýšilo pravděpodobnost krvavé a ničující konfrontace mezi oběma bloky.

Práce obsahuje drobné technické překlepy – například „project for the New American Century“ na str. 3 či „Lecembursko“ na str. 33. Některá tvrzení by bylo třeba lépe vysvětlit, například přenesení Studené války do ideologické sféry ze str. 30. Stylisticky je práce na poměrně vysoké úrovni, až na poněkud příliš kondenzované věty typu: „Odstrašení je totiž od velké míry psychologickou zbraní, o které nikdo nemůže s určitostí říci, že bude nefunkční a úplně ji ignorovat“ (str. 30).

Celkově je ale výklad v jednotlivých kapitolách věcný, logický a systematický. Práce splňuje rozsahové, formální a technické požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborně až velmi dobře**. Při ústní obhajobě doporučuji zaměřit se na vysvětlení souvislostí mezi právními, morálními a praktickými důsledky preventivní doktríny. Doplnující otázka se též může týkat zasazení debat ohledně preventivní doktríny do širšího kontextu teorií mezinárodních vztahů a jejich politických souvislostí.